

Hemsö St. Lars Grönplanering

Inventering och klassning av åtta karaktärer för utmiljön

Erik Skärbäck augusti 2013

Tillvägagångssätt

Studien har genomförts med inledande omfattande fotograferingar hösten 2012 och sommaren 2013. Samtidigt gjordes en analys av området rumsstruktur i dagsläget. Utifrån detta har gjorts en fotosammaställning organiserad utifrån de identifierade rummen och deras samband. Detta utgör 2/3 av rapporten sist som en fotobilaga.

Utifrån fotograferingen och rumsanalyserna utkristalliserades en överordnad områdesstruktur, som var tydligare från starten och medelåldern av hela området, men som idag tappat i överblickbarhet i takt med att parken blivit tätare.

Rapportens analys av utemiljökaraktärer tar utgångspunkt i denna övergripande struktur, och bör vara utgångspunkten för framtida planering av åtgärder innan man går in på åtgärder för de enskilda parkrummen.

Övergripande analys

Delområden

- A. Kärnkvarteren
- B. Läktaren
- C. Mittaxeln
- D. Centralparken
- E. Entrérummet
- F. Norra skogssidan
- G. Förskola NV
- H. Gatuparken
- I. Längorna
- J. Västra Å-rummet
- K. Teknik o Service
- L. Södra Å-rummet
- M. Parkeringar
- N. Ängen
- O. Skogshusen
- P. Bokpelarsalen
- Q. Vattentornsentrén
- R. Brynvillan

Sammanfattande intryck av helheten

Området har en stark kärna av symmetriskt ordnad bebyggelse från begynnelsen, då detta var jungfrulig åkermark. Hela området inringas av attraktiv natur i form av bokpelarsalar, Höje å och naturlika planteringar. Innan för denna ring, men utanför kärnan är bebyggelsen friare, i form av individuella byggnader i skog i öster, lamellorinterad bebyggelse i park i väster och industriliknande bebyggelse mot sydväst kring vägens fortsättning över Höje å.

Området upplevs i dag ställvis rörigt. En stark målsättning bör vara att samla ihop hela området till en tydlig överblickbar struktur hand i hand med nyprofilering för funktioner som skiljer sig från de ursprungliga. Därför bör även ny bebyggelse och ombyggnader ske utifrån en överordnade sammanhållande helhetssyn.

KARAKTÄRSBESKRIVNINGAR

A. Kärnkvarteren

Detta är kärnan i den ursprungliga etableringen. Bebyggelsen har en stark symmetri. Så stark att den är spegelvänd kring mittaxeln ända ner på husens form och material. Som exempel kan nämnas att de båda byggnaderna i hörnen mot nordost har 2 våningar in mot mittaxeln och en våning utåt. Gårdaran inåt är dock mycket olika.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Låg, ställvis höga träd, en del lugna rum. Rörigt
Vildhet	Låg. Passar heller ej där
Artrikedom	Måttlig
Rymd	Hög. Som en annan värld därinne.
Allmänning	Låg, gårdarna känns inte allmänt tillgängliga
Lustgård	Lekplats centralt. Vissa uteplatser
Centrum/fest	Finns ej central mötespunkt här, och för de enskilda husen oftast outvecklat
Kulturhistoria	Hög

B. Läktaren

De tre byggnaderna i andra ändan av mittaxeln står också i symmetri med front ner mot kärnkvarteren. Från starten samspelade de starkt med kärnkvarteren. Då parken endast var nyplanterad och öppen. Idag har sammanhanget fallit mycket pga att parken tillåtits växa igen i hög grad.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Relativt hög, dock passerar regionala cykelvägen igenom
Vildhet	Låg. Passar heller ej där
Artrikedom	Måttlig
Rymd	Hög. Långa utblickar. En egen värld
Allmänning	Måttlig, Öppnare karaktär än kärnkvarteren
Lustgård	Finns bakom centrala byggnaden
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Hög

C. Centralaxeln

En allé av pelarformade ekar som dock reduceras av flera större träd nära.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Måttlig. Relativt lugn promenad, enstaka cyklist
Vildhet	Låg
Artrikedom	Låg. Ensartad allé
Rymd	Rel. hög. Promenaden mellan två tydliga ändar.
Allmänning	Hög, känns tillgängliga
Lustgård	Rel låg, dock öppna bollytor där nere på sydsidan
Centrum/fest	Finns ej här, men skulle kunna passa i någon av ändarna
Kulturhistoria	Hög

D. Centralparken

Denna park var ursprungligen viktig för att understryka den helhetsstruktur som bildades av A-B-C-D tillsammans. Nu är överblicken förlorad. Den bör göras mer genomskiktlig.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Rel hög, Dock för igenvuxen. Saknar långa siktlinjer
Vildhet	Måttlig, och bör ej vara vild så centralt
Artrikedom	Hög
Rymd	Begränsad, flera smårum utan sammanhang.
Allmänning	Ej särskilt inbjudande
Lustgård	Vissa lektytor/bollplan
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Hög

E. Entrérummet

Bil- och bussentrén från staden är viktig för områdets profilering. Detta bör omformas i samband med hela området funktionsförändring.

Karaktär	Kvaliteter o brister	
Rofyllighet	Låg, Parkeringsplatsen dock ovanligt lugn prägel	
Vildhet	Låg	
Artrikedom	Viss	
Rymd	Viss. Från Klostergården kommer man onekligen in i en ny värld.	
Allmänning	Entreplanen är nu inte så inbjudande	
Lustgård	Saknas och bör finnas runt hörnen i stället	
Centrum/fest	Finns ej här, men hör hemma här	
Kulturhistoria	Måttlig	

F. Norra skogssidan

Lummigt inbjudande promenadstråk även för människor från staden.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Hög, skogskänsla med utblickar mot öppna parkrum
Vildhet	Lågt
Artrikedom	Rel hög
Rymd	Hög. Som en annan värld.
Allmänning	Hög, parkvägen känns allmänt tillgänglig
Lustgård	Finns ej här. Fler parkbänkar kan förbättra
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Måttlig

G. Förskolan NV

Lummig och fin kringmiljö för barn och/eller boende

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Hög, väl avskild med lummig omgivning
Vildhet	Rel hög
Artrikedom	Måttlig
Rymd	Rel hög. Som en annan värld därinne. Utblickar mot öster
Allmänning	Rel låg, lekgården instängslad, dock lekvegetation utanför
Lustgård	Bra för förskolans barn
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Måttlig

H. Gatuparken

Denna gatusträckning har hög kvalitet som "parkväg i långsamt tempo". Den ger en bra åtskillnad mellan det historiska symetriska strukturen i öster och den yngre lamellstrukturen i väster.

Karaktär	Kvaliteter o brister	
Rofyllighet	Vacker väg genom park, fina utblickar	
Vildhet	Låg	
Artrikedom	Rel god	
Rymd	Rel hög.	
Allmänning	Hög: Man får köra, cykla och gå igenom	
Lustgård	Uteplatser och lekplatser enbart för "kunder". Skulle kunna finnas allmänt tillgängliga för förbipasserande.	
Centrum/fest	Finns ej här, men skulle kunna passa	
Kulturhistoria	Rel hög	

I. Längorna

Fyra långa, för hela området, medelålders byggnader i en slags lamellstruktur i öppen parkmiljö som delvis vuxit igen för mycket. Omvandling sker till nya funktioner. Enhetligheten bör behållas.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Ställvis hög. höga träd, öppna ytor. Ringa trafik
Vildhet	Låg
Artrikedom	Måttlig
Rymd	Viss, med långa utblickar.
Allmänning	Rel hög. Grönytorna känns allmänt tillgängliga
Lustgård	Vissa nya uteplatser
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Måttlig

J. Västra Å-rummet

Lugnt rum avskilt genom sin sluttande topografi ner till Höje å. Allmänt tillgängligt promenadstråk.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Hög
Vildhet	Hög vid ån
Artrikedom	Rel hög
Rymd	Hög, med långa utblickar. En egen nedsänkt värld
Allmänning	Hög. Upplevs allmänt tillgängligt, särskilt nära ån
Lustgård	Måttlig
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Rel hög

K. Teknik o service

Oregelbunden bebyggelse utanför kärnkvartären, men i centralaxelns förlängning. Denna bebyggelse kanske ursprungligen servade den stolta kärnan, men utan en ambition att fullfölja dess samanhållna bebyggelsestruktur. Problematiskt, eftersom detta är entrén till området från sydväst.

Karaktär	Kvaliteter o brister	
Rofyllighet	Låg. Mkt trafik	
Vildhet	Låg	
Artrikedom	Låg	
Rymd	Låg	
Allmänning	Låg	
Lustgård	Uteplatser syns ej	
Centrum/fest	Finns ej här	
Kulturhistoria	Låg	

L. Södra Å-rummet

Lugnt och avskilt promenadstråk, som dock blir alltmer bullerstört ju närmare Malmövägen och E22 man kommer.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Hög i väster. Bullrigt i öster
Vildhet	Hög vid ån. Vattnet kanske för igenvuxet
Artrikedom	Hög
Rymd	Hög, med långa utblickar.
Allmänning	Hög. Upplevs allmänt tillgängligt.
Lustgård	Någon bänk
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Måttligt

M. Parkeringar

Ovanligt väl inpassade parkeringar i lummig grönska och lagom skala

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	God för att vara parkeringar.
Vildhet	I södra kanten
Artrikedom	Rel god
Rymd	Viss
Allmänning	God - parkering allmän
Lustgård	Nej
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Hög mot norr

N. Ängen

Östra delen, mellan den symmetriska historiska kärnan och Malmövägen är skogspräglad, men där individuella byggnader tagit egen plats. Här finns också området enda äng som både sammanbinder och åtskiljer två mycket olika byggnader.

Karaktär	Kvaliteter o brister	
Rofyllighet	Hög. Lugn avskild förskola.	
Vildhet	Bra känsla	
Artrikedom	Hög	
Rymd	Hög. Som en annan värld. Vissa utblickar	
Allmänning	Låg, Förskolemarken känns inte allmänt tillgänglig, ängen i viss mån	
Lustgård	Bra lekträdgård.	
Centrum/fest	Finns ej här	
Kulturhistoria	Hög	

O. Skogshuset

Hus i skog med rester av trädgårdsväxter

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Hög, med lugna rum i skog
Vildhet	Bra känsla
Artrikedom	Hög, både skogsbiotoper och trädgårdsväxter
Rymd	Hög. Som egna världar.
Allmänning	Låg, Platserna känns inte allmänt tillgängliga
Lustgård	Provisoriska uteplatser
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Hög

P. Bokpelarsalen

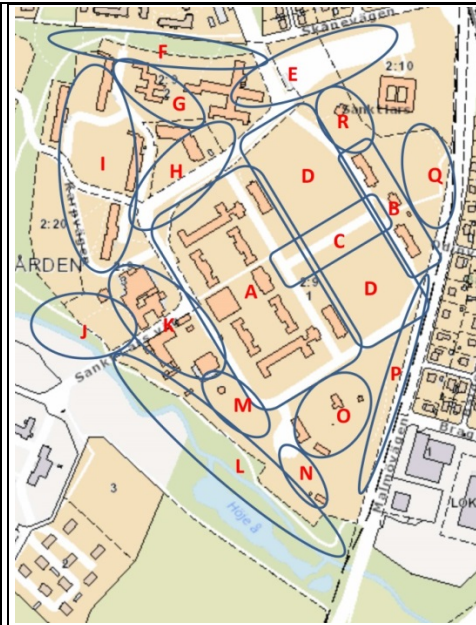
Fantastisk pelarsal av bokar mellan den relativt störande Malmövägen i öster och delvis tät skog som skiljer mot kärnområdet.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Relativt hög, bortsett från trafiken från gatan på andra sidan häcken.
Vildhet	Relativt hög
Artrikedom	Måttlig till hög för olika bestånd
Rymd	Hög. Pelarsalen av bokstammar.
Allmänning	Hög. Yttre stigen känns allmänt tillgänglig.
Lustgård	Några parkbänkar, slitna
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Rel hög

Q. Vattentornsentrén

Områdets entré för vissa cyklister, även den regionala cykelleden mot Malmö, samt för vissa gående besökare. Vattentornet markerar att detta är högsta punkten. Lite vilt och spännande, men kanske skrämmande för vissa.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Rel hög med vall mot norr. Dock cykeltrafik.
Vildhet	Hög
Artrikedom	Hög
Rymd	När man kommer hit från gatan. Öppnas snabbt en annan värld därinne.
Allmänning	Hög, cykelvägen tillgänglig
Lustgård	Ej där
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Rel hög

R. Brynhuset

En villa ligger vackert i hörnet av en ängsliknande öppning mot "Läktaren". Ett plank skiljer undan den starkt sekretesspräglade anläggningen på andra sidan.

Karaktär	Kvaliteter o brister
Rofyllighet	Rel hög i hörnan av häck och plank, lugn gräsyta mot söder.
Vildhet	Rel låg
Artrikedom	Måttlig
Rymd	Rel hög. utblickar.
Allmänning	Rel låg, platsen känns lite privat
Lustgård	Ej synligt
Centrum/fest	Finns ej här
Kulturhistoria	Hög

SAMMANFATTANDE HELHETSINTRYCK

Utifrån fotoinventeringen och karaktärsbeskrivningarna kan helhetsintrycket av respektive utemiljökaraktär sammanfattas enligt nedan. I kartorna har karaktärernas klassats i de tre klasserna **god** (tjock kantlinje), **medelmåttig** och **låg förekomst** (streckad kantlinje).

Rofyllighet

Mestadels mycket god, men störningar från Malmövägen och E22. Detta är en av områdets viktigaste konkurrenskvaliteter och bör vara en viktig del av den framtida profileringen. Förbättringar längs centralaxeln angeläget.

Vildhet

Förekommer framför allt kring områdets periferi, men också ställvis pga eftersatt parkskötsel. Vildeheten bör fortsatt försvaras i ytterzonen bl a i kombination med att förtydliga områdets allmäningskvalitet, dvs känslan av var det är fritt att promenera och vistas. Fasanlivet är rikt, så gallring av tätheten måste vägas mot fågellivets behov.

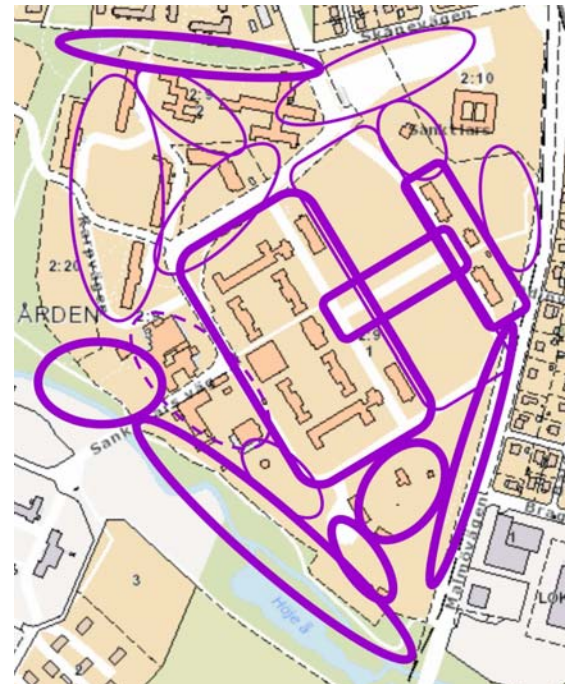
Artrikedom

Artrikedomen är hög särskilt vad gäller lignoser, träd och buskar, men relativt låg vad gäller blommor. Kan prövas om inte de enskilda nyttjarna kan öka sin känsla av diskret egen profilering med blommor.

Rymdkänsla

Hela området ha god rymd. Det är som att komma in i en annan värld. Rymdkänslan kan dock förbättras ytterligare, bl a med öppnande siktaxlar.

Allmänning

Det kan upplevas osäkert för allmänheten i vilken grad den har tillträde till olika delar av området. Detta bör förbättras. Å andra sidan har enskilda hyresgäster, skolor, expanderat med anläggningspräglade rastaktiviteter, såsom fotbollsmål och plank, in i centralparken.

Lustgård

Förskolornas utelekplatser verkar mestadels vara mycket attraktiva lustgårdar för barnen. Personalernas lustgårdar i form av lummiga ombonade platser lyser dock med sin frånvaro. Fikaplaser finns gömda på baksidor i form av fritt utställda stolar och bänkar. Ser provisoriskt ut.

Centrum fest

Ännu finns ingen tydlig mötesplats för mat och fika i området. Närmaste tillgängliga restaurang ligger i området söder om Höje å. Måste utvecklas.

Kulturhistoria

Den initiala bebyggelsestrukturen i kombination med flera gamla uppvuxna träd har bra kulturhistoriska kvaliteter. Dessa kvaliteter måste hanteras med stor respekt i framtida omvandlingsprojekt.

St. Lars, Hemsö

Uterum Fotoinventering av dagens uterum

Fotograferingstillfällen oktober 2012 och juni 2013
Erik Skärbäck augusti 2013

